

1967'den Günümüze Lise Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri Öğretim Programlarında Atatürkçülük ve Türk Kültürü Konuları¹

The Subjects Related to Kemalism and Turkish Culture Included in High School Curricula of Religious Culture and Ethics Courses since 1967

Ferudun MERTER²

Şefik KARTAL³

Alındığı Tarih: 31.01.2013, Yayınlandığı Tarih: 19.02.2014

Özet

Bu çalışmada liselerin programlarına Din Bilgisi dersinin ilk olarak girdiği 1967 yılından itibaren günümüze kadar geçen süre zarfında Din Bilgisi, Ahlak ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri öğretim programlarının, Atatürkçülük ve Türk Kültürüne ilişkin konular bakımından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma verilerine ulaşmak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmış ve ulaşılan Din Bilgisi, Ahlak ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin öğretim programlarındaki Atatürkçülük ve Türk Kültürü konuları ile ilgili amaç/kazanım, içerik ve öğretim yöntem ve araçları ayrı ayrı tablolarla sunulmuştur.

Araştırmadan elde edilen veriler Türk Kültürüne ilişkin konuların 1978 yılı Ahlak dersi programı hariç diğer programlarda yer aldığını göstermektedir. Atatürkçülük ile ilgili konulara ise 1982 yılına kadar geçen sürede sadece 1978 Ahlak dersi programında yer verildiği, 1982 yılından sonra yapılan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi programlarında ise oldukça geniş yer verildiği görülmüştür. Programlardaki Atatürkçülük ve Türk Kültürü ile ilgili konuların süreç içerisinde niteliksel ve niceliksel olarak farklılaştığı söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Öğretim Programı, Atatürkçülük, Türk Kültürü

Abstract

In this study, high school curricula of Religious Knowledge, Ethics and Religious Culture and Ethics courses were aimed to be analysed in terms of the subjects related to Kemalism and Turkish Culture beginning from the year 1967 in which Religious Knowledge course was first included in high school curricula. In order to reach the required data, document analysis method that is a qualitative research method was used. The objectives, contents, teaching methods and materials related to Kemalism and Turkish Culture covered by the curricula of Religious Knowledge, Ethics and Religious Culture and Ethics were provided in separate tables.

The data collected indicate that subjects related to Turkish Culture have taken place in all curricula except for 1978 Ethics Course curriculum. It was seen that the subjects related to Kemalism could not be included in curricula before 1982, except for 1978 Ethics Course curriculum, and were included widely in all high school curricula of Religious Culture and Ethics Course after 1982. It is possible to say that the subjects related to Kemalism and Turkish Culture have changed quantitatively and qualitatively during this period.

Keywords: Religious Culture and Ethics, Curriculum, Kemalism, Turkish Culture

¹ Bu çalışmanın bir bölümü 5-8 Ekim 2011 tarihleri arasında gerçekleştirilen I. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Prof. Dr. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, fmert@inonu.edu.tr

³ Okt. Nevşehir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, kartalsefik@nevsehir.edu.tr

Giriş

Cumhuriyetin ilanından sonra 3 Mart 1924 tarihinde kabul edilerek 6 Mart 1924 tarihinde yürürlüğe konulan 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunuyla okul programlarında çeşitli düzenlemelerin yapıldığı bilinmektedir. Bu düzenlemelerden birisi de liselerin programlarından dine ait tüm derslerin kaldırılmasıdır. Din derslerinin liselerin programlarına tekrar girmesi 1967 yılını bulmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 21.9.1967 tarih ve 343 sayılı kararı ile bütün lise ve dengi okullarda Din Bilgisi derslerinin okutulacağı tamim edilmiştir. Karara göre, Din Bilgisi dersleri 1967–1968 öğretim yılı başından itibaren liselerin ve bunlara denk öğretim kurumlarının 1. ve 2. sınıflarında Anayasanın laiklik ilkesine ve isteğe bağlılık kaydına uyulmak şartıyla, normal ders saatleri dışında haftada birer saat okutulacaktır (Yılmaz, 2005; Öcal, 1999, s.321). Bir yıl sonra program içine alınan Din Bilgisi dersinin liselerin 3. sınıflarında verilebilmesi için ise 9 yıl daha geçmesi gerekmiştir (Öcal, 1999, s.321; Öcal, 1998, s.262).

Din Bilgisi dersinden ayrı olmak üzere 1974-1975 öğretim yılından itibaren ilkokulların 4. sınıfından başlayarak, lise 2. sınıfa kadar 7 yıl boyunca haftada 1 saat ve “zorunlu olarak” Ahlak derslerinin okutulması kararlaştırılmıştır. Karar, öğretim programı ile birlikte 22.7.1974 tarih ve 1798 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisinde yayınlanmıştır. 1976–1977 öğretim yılından itibaren ise bu ders liselerin 3. sınıflarına da yaygınlaştırılmıştır (Bahçekapılı, 2010, s.40; Öcal, 1998, s.263).

1982 Anayasasının 24. Maddesi ilk ve ortaöğretim kurumlarında Din ve Ahlak Bilgisi dersinin zorunlu olarak okutulmasını hükme bağlamıştır (Mert ve Bahçacı, 1995, s.34; Öztürk, 2000). Söz konusu 24. Maddeye göre “Din ve ahlak eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilk ve orta öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır” (Öztürk, 2000).

Böylece, 1982 yılına kadar öğrencilerin isteğine bağlı olarak verilen “Din Bilgisi” dersi ile programlarda zorunlu ders olan “Ahlak” dersleri MEB Talim ve Terbiye Başkanlığının 18.2.1982 tarih ve 30 sayılı kararı uyarınca “Din ve Ahlak Bilgisi” dersi adıyla birleştirilmiştir. Din ve Ahlak Bilgisi Dersinin ilkokulların 4. ve 5. sınıfları ile ortaokulların her 3 sınıfında haftada 2’şer, lise ve mesleki liselerin her 3 sınıfında ise 1’er saatlik “zorunlu olarak okutulması” mecburiyeti getirilmiştir (Acar, 2006, s.12; Öcal, 1999, s.326; Akyüz, 1999, s.306).

1992 yılında yeniden gözden geçirilen haliyle 2005 yılına kadar uygulanan program yapılandırıcı yaklaşıma uygun olarak hazırlanan yeni programla değiştirilmiştir. 2010 yılında son program üzerinde değişiklikler yapılmış ve 2011-2012 öğretim yılından itibaren yeni şekliyle uygulanması kararlaştırılmıştır.

Önce, Din Bilgisi ve Ahlak dersleri olarak ayrı ayrı verilen, daha sonra ise Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi olarak birleştirilen dersin amaçlarında, içeriğinde ve önerilen öğretim yöntemleri ve araçlarında da tarihi süreç içerisinde çeşitli değişikliklerin olduğu göze çarpmaktadır.

Bu değişikliklerden bazıları da bu derslerin içerisinde genellikle yer alan Türk Kültürü ile ilgili konularda ve özellikle 1982 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programından itibaren başlayarak sonraki bütün programlarda geniş bir biçimde yer alan Atatürkçülük ile ilgili konularda yapılan değişikliklerdir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programı içeriklerinde yer bulmuş olan Atatürkçülük ve Türk Kültürüne ilişkin konuların neler olduğu, süreç içerisinde ne gibi değişikliklere uğradığı konusunda yeterince araştırma bulunmamaktadır. Bu bakımdan bu çalışmanın Atatürkçülük ve Türk Kültürü ile ilgili konuların öğrencilere ne ölçüde verildiğine ilişkin kaynak oluşturacağı ve alanda çalışanlar için bilgilendirici olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, liselerin programlarına Din Bilgisi dersinin ilk olarak girdiği 1967 yılından itibaren günümüze kadar geçen süre zarfında Din Bilgisi, Ahlak ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri öğretim programları, Atatürkçülük ve Türk Kültürüne ilişkin konular bakımından değerlendirilecektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. 1982 yılı öncesinde hazırlanan lise Din Bilgisi dersi programlarında Atatürkçülük ve Türk Kültürü ile ilgili amaç, içerik ve öğretim yöntem ve araçları nelerdir?
2. 1982 yılı öncesinde hazırlanan lise Ahlak dersi programlarında Atatürkçülük ve Türk Kültürü ile ilgili amaç, içerik ve öğretim yöntem ve araçları nelerdir?
3. 1982 yılı sonrasında hazırlanan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi programlarında Atatürkçülük ve Türk Kültürü ile ilgili amaç, içerik ve öğretim yöntem ve araçları nelerdir?

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verilerine ulaşmak amacıyla 1967'den günümüze kadar hazırlanmış olan Din Bilgisi, Ahlak ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi programları incelenmiş ve programlarda yer alan Atatürkçülük ve Türk Kültürü ile ilişkili konuların analizi yapılmıştır.

Bulgular

1. 1982 Yılı Öncesinde Hazırlanan Din Bilgisi Dersi Programlarında Atatürkçülük ve Türk Kültürü Konuları

Ortaöğretim (Lise) Programlarına Din Bilgisi dersi yukarıda belirtildiği gibi ilk olarak 1967 yılında seçmeli olarak konulmuştur. Talim Terbiye Dairesi Başkanlığının 7.10.1967 tarih ve 4316/7 sayılı kararı ve dersin öğretim programı 23.10.1967 tarih ve 1475 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanmıştır.

Programın açıklamalar kısmını incelediğimizde 7. ve 8. maddelerin Türk Kültürü ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu maddeler şunlardır (MEB, 1967, s.372):

7. Milletimizin asırlar boyunca İslam Dini'nin yayılmasına, evrensel bir müessese olarak yerleşmesine ve kökleşmesine, türlü saldırırlar karşısında korunmasına olan tarihi hizmetleri bilhassa anlatılacaktır.

8. İslam Dini'nin, Türk ruhuna ve Türk milli vicdanına uygunluğu, milletimizin bu dini gönül sevgisiyle kabul ettiği, gayretlerinin, başarılarının ve sevgiye dayandığı gerçeği üzerinde gerektiği kadar durulacaktır.

1967 yılı programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü konularına ilişkin amaç/kazanım, içerik ve öğretim yöntemleri Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1

1967 Yılı Din Bilgisi Programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü Konuları

Konu	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntem ve Araçları
Atatürkçülük	-	-	-
Türk Kültürü	-	(Lise 1 konuları) Türklerin tarih boyunca: 1. İslam Dini'nin yayılmasına, korunmasına, 2. İlim ve sanat hareketlerinin gelişmesine, 3. Fennin ilerlemesine, 4. Güzel sanatların kıvamlaşmasına olan hizmetleri (Bu konular medeniyet tarihi açısından ele alınacaktır.)	-

Tablo 1'de görüldüğü üzere programda Atatürkçülük konularına hiç yer verilmez iken Türk Kültürü ile ilgili konulara 1. sınıflarda ve sadece içerik olarak yer verildiği görülmektedir. Fakat bu içeriği vermedeki amaç veya herhangi bir öğretim yönteminden bahsedilmemektedir.

Bu program doğrultusunda MEB Talim Terbiye dairesinin 21.10.1968 tarih ve 1525 sayılı Tebliğler Dergisi'ndeki kararıyla Lise ve Dengi Okullar için yardımcı ders kitabı olarak kabul edilen Din Bilgisi I ders kitabında Türklerin Müslüman olmaları, Türklerin İslam Dininin yayılmasına ve korunmasına hizmetleri, Türklerin ilim ve sanat hareketlerinin gelişmesine hizmetleri, Türklerin fennin ilerlemesine hizmetleri ve Türklerin güzel sanatların kıvamlaşmasına hizmetleri konularının işlendiği görülmektedir (Gürtaş ve Uzunpostalcı, 1968, s.70-78).

Talim Terbiye Dairesi Başkanlığının 23.9.1976 tarih ve 345 sayılı kararı ve dersin öğretim programı 27.9.1976 tarih ve 1900 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanmıştır (MEB, 1976, s.338-340).

1976 yılı programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü konularına ilişkin amaç/kazanım, içerik ve öğretim yöntemleri Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2

1976 Yılı Din Bilgisi Programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü Konuları

Konu	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntem ve Araçları
Atatürkçülük	-	-	-
Türk Kültürü	- Vatan savunmasında ve milli konularda Türk-İslam ruhunun tarih boyunca geliştirip, kıvamlaşmış hamaset duygusunu ve özlenen milli kişiliği vermek -Milli benliğimize dayalı din ve millet şuru vermek	<u>(Lise 1 konuları)</u> Türklerin tarih boyunca: 1. İslam Dini'nin yayılmasına, korunmasına, 2. İlim ve sanat hareketlerinin gelişmesine, 3. Fennin ilerlemesine, 4. Güzel sanatların kıvamlaşmasına olan hizmetleri (Bu konular medeniyet tarihi açısından ele alınacaktır.) <u>(Lise 3 konuları)</u> - Büyük Türk düşünürleri - Türk din kurumları	-

Tablo 2'de görüldüğü üzere Atatürkçülük konularına 1976 programında da yer verilmemiştir. Ancak aynı yıl liselerin 3. sınıflarına da Din Bilgisi dersi konulduğu, lise 1 ve lise 3. sınıf konu içeriklerinde Türk Kültürüne ilişkin konuların yer aldığı görülmektedir. Lise 1. sınıf konu içerikleri 1967 programı ile aynı iken lise 3. sınıfta büyük Türk düşünürleri ve Türk din kurumları konuları ilk defa olarak yer almıştır. Ayrıca 1976 yılı programında Türk Kültürü ile ilgili amaçlar yer alırken, bu amaçlara ulaşmak ve içeriği vermek için herhangi bir öğretim yönteminden ve öğretim aracından bahsedilmemektedir.

2. 1982 Yılı Öncesinde Hazırlanan Ahlak Dersi Programlarında Atatürkçülük ve Türk Kültürü Konuları

Ahlak dersinin müfredat programı 22.7.1974 tarih ve 1798 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisinde yayınlanarak ilk defa olarak 1974-1975 öğretim yılından itibaren liselerin 1. ve 2. sınıflarında zorunlu olarak okutulmaya başlanmıştır (MEB, 1974, s.301-308).

1974 yılı programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü konularına ilişkin amaç/kazanım, içerik ve öğretim yöntemleri Tablo 3’de görülmektedir.

Tablo 3

1974 Yılı Ahlak Dersi Programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü Konuları

Konu	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntem ve Araçları
Atatürkçülük	–	–	–
Türk Kültürü	- Türk milletinin bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak bölünmez bir bütün halinde, milli şuur ve ülküler etrafında, milli birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi, Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmayı ve Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmayı öngören inancı paylaşmaları için gerekli ortamı hazırlamak -Töre ve geleneklerimiz ile milli hasletlerimize uygun ahlak kurallarını öğrenmelerine yardımcı olmak, -Türk toplumunun ahlaki ve manevi değerlerini kazanmaları için gerekli ortamı hazırlamak, -Türk toplumunda mutlu bir evliliğe ve ana-babalığa önem veren ahlak anlayışını	<u>(Lise 1 konuları)</u> -Türk toplumunda insan hayatının değeri ve gayesi -Türk geleneğinde hürriyet ve adalete verilen değer <u>(Lise 2 konuları)</u> -Türk geleneğinde adalet ilkesi ile ilgili örnekler -Türklerde savaş yasaları	-Milli edebiyatın klasikleri -Destanlar, menkıbeler, hikâyeler, masallar, kıssalar -tarihimizden büyük fedakârlıkları ve cesaretleri göze alan inanç örnekleri -Ruh asaletine, üstün ahlak değerlerine, sanata ait menkıbelerin çok zengin kültür mirasını teşkil eden örnekleri

kazanmalarını
sağlamak

Tablo 3'te de görüleceği üzere 1974 yılı Ahlak dersi programının genel amaçları arasında Türk Kültürü ile ilgili olarak bazı amaçlar yer almaktadır (MEB, 1974, s.301).

Ayrıca bu programın açıklamalar kısmında (MEB, 1974, s.301-302);

- Milli edebiyatın ve dünya edebiyatının klasik büyük örneklerinden-tarih kadar zaman üstü değeri olan destanlardan, menkıbelerden, hikâyelerden, masallardan, kıssalardan-aktarmalara gerektiği ölçüde yer verilerek öğrencilerin bunları kendi tecrübe muhtevaları içinde değerlendirmelerine ve pratik sonuç çıkarmalarına imkân sağlanmasının,
- Çocuğun çıkaracağı sonucun, yapılan değerlendirmelerin, onun davranışlarına ve yaşayışına dönüştürülmesi söz konusu olduğundan bunun “töre ve geleneklerimiz ile milli hasletlerimize ters düşmeyecek, aksine bunları pekiştirecek biçimde olmasına, “milli değerlere” uygunluğunun sağlanmasına gereken titizliğin gösterilmesinin,
- Bir bakıma “töre ve geleneklerimiz ile milli hasletlerimize” inancın eğitimi demek olan ahlak eğitiminin, tarihten ve tarihimizden büyük fedakârlıkları ve cesaretleri göze alan inanç örneklerine dayandırılarak verilmesinin,
- Atalarımızın bize armağan ettiği eşsiz tarihimizi süsleyen en şanlı fazilet ve kahramanlık menkıbelerinin karakter eğitimindeki rolünün asla unutulmaması gerektiği ve bu sebeple üstün ahlak değerlerine, ruh asaletine, sanata ait menkıbelerin çok zengin kültür mirasını teşkil eden örneklerine derslerin seyri içerisinde yer verilmesinin,
- İnsan haklarına saygı, mazlumlara merhamet, yoksullara ve düşkünlere yardım, dini duyguları hoş görme, küçüklere sevgi, büyüklere saygı vb. gibi Türk milletinin karakterini ve hasletlerini teşkil eden ana özelliklere ait örnekler yoluyla öğrencilerimizin davranışlarında milli değerlerin yansımalarına imkân sağlanmasının uygun olacağı belirtilmiştir.

1974 Ahlak dersi programında Türk Kültürü ile ilgili olarak bu kadar detaylı şekilde belirtilmiş genel amaçlar ve bu amaçlara ulaşmak için takip edilecek içerik varken, Atatürkçülük ile ilgili olarak hiçbir amaç belirtilmediği ve içerik hazırlanmadığı görülmektedir.

1975 yılı programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü konularına ilişkin amaç/kazanım, içerik ve öğretim yöntemleri Tablo 4'de görülmektedir.

Tablo 4

1975 Yılı Ahlak Dersi Programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü Konuları

Konu	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntem ve Araçları
Atatürkçülük	-	-	-
Türk Kültürü	-1974 programı ile aynı	<u>(Lise 1 konuları)</u> -Türk –İslam ahlakının belli başlı özellikleri	-1974 programı ile aynı

- Türk toplumunda insan hayatının değeri ve gayesi
- Uğrunda mücadele edilen değerler (Tarihimizden örneklerle)
- Türk geleneğinde hürriyet ve adalete verilen değer
- Milli değerlere saygı (Töre, gelenekler vb.)
- (Lise 2 konuları)
- Olgun insan kavramı(Tarihimizden örnekler)
- Türk geleneğinde adalet ilkesi ile ilgili örnekler
- Türklerde devlet-i ebed müddet fikri,
- Türklerde demokrasi anlayışı,
- Türklerde savaş yasaları,
- Türklerde aile kavramı ve kutsallığı

1975 yılı Ahlak dersi programının genel amaçları ve açıklamaları 1974 programıyla aynı olmakla birlikte dersin içeriğinde Türk kültürü ile ilgili konuların sayısının arttığı görülmektedir. Ancak Atatürkçülük ile ilgili olarak bu programda da hiçbir amaç belirtilmediği ve içerik hazırlanmadığı görülmektedir.

1976–1977 öğretim yılından itibaren liselerin 3. sınıflarına da yaygınlaştırılan ahlak dersinin amaçları ve açıklamaları aynı kalmak üzere yeni program 27.9.1976 tarih ve 1900 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanmıştır. Bu programda Atatürkçülük ve Türk Kültürü konularına ilişkin amaç/kazanım, içerik ve öğretim yöntemleri Tablo 5’de görülmektedir.

Tablo 5

1976 Yılı Ahlak Dersi Programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü Konuları

Konu	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntem ve Araçları
Atatürkçülük	-	-	-
Türk Kültürü	- 1974 ve 1975 programları ile aynı	<u>(Lise 1 konuları)</u> - Türk –İslam ahlakının belli başlı özellikleri -Türk toplumunda insan hayatının değeri ve gayesi - Uğrunda mücadele edilen değerler (Tarihimizden örneklerle) -Türk geleneğinde hürriyet ve adalete verilen değer <u>(Lise 3 konuları)</u> -Olgun insan kavramı(Tarihimizden örnekler) -Türk geleneğinde adalet ilkesi ile ilgili örnekler -Türklerde devlet-i ebed müddet fikri,	- 1974 ve 1975 programları ile aynı

- Türklerde demokrasi anlayışı,
- Türklerde savaş yasaları,
- Türklerde aile kavramı ve kutsallığı

Tablo 5’de görüldüğü üzere 1976 yılı Ahlak dersi programında Atatürkçülük ile ilgili konulara yer verilmemiştir. 1975 programında lise 1. sınıflarda verilen içerik bir ünite azaltılmış ve böylece programdan kaldırılan ünite içerisinde verilen “*Milli değerlere saygı (Töre, gelenekler vb.)*” konusu da yeni programda kendine yer bulamamıştır. Ayrıca lise 2. sınıflarda verilen derslerin içeriğinde Türk Kültürü ile ilgili hiçbir konu görülmezken, 1975 yılı programında lise 2. sınıfta işlenen konuların yeni programda lise 3. sınıflarda verildiği görülmektedir.

1978 yılına gelindiğinde ise Ahlak dersi programında yeniden değişiklik yapılmıştır. Talim ve Terbiye Kurulunun 11.5.1978 tarih ve 166 sayılı kararı ile yürürlükten kaldırılan lise 1., 2. ve 3. sınıf Ahlak dersi programları yerine hazırlanan yeni programın 22.7.1974 gün ve 1798 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan Ahlak derslerinin amaçları ve açıklamaları ile birlikte 1978-1979 öğretim yılından itibaren yürürlüğe konması kararlaştırılmıştır (MEB, 1978, s.455).

Bu programda Atatürkçülük ve Türk Kültürü konularına ilişkin amaç/kazanım, içerik ve öğretim yöntemleri Tablo 6’da görülmektedir.

Tablo 6

1978 Yılı Ahlak Dersi Programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü Konuları

Konu	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntem ve Araçları
Atatürkçülük	-	(Lise 3 konuları) -Atatürk’ün söylevlerinde Ahlak Değerleri -Ulus çağdaş uygarlık düzeyine yükseltme görevi	-
Türk Kültürü	_1974, 1975 ve 1976 programları ile aynı	-	-

Tablo 6’da görüldüğü üzere 1978 yılı Ahlak dersi programından daha önceki programlarda bulunun Türk Kültürüne ait bütün konular çıkarılmıştır. Burada ilginç olan içerikte hiçbir şekilde Türk Kültürü ile ilgili konulara yer verilmemesine rağmen, alınan kararda amaçların ve açıklamaların 1974 yılı programı ile aynı olduğunun belirtilmesidir. Çünkü 1974 programında amaçlar ve açıklamalar içerisinde Türk Kültürü ile ilgili birçok amaç ve açıklama bulunmaktadır.

Ahlak derslerinde Atatürkçülük ile ilgili konular ilk defa bu programda yer almıştır. Lise 3. sınıfların ders içeriğinde “Atatürk’ün söylevlerinde Ahlak değerleri” ve “Ulus çağdaş uygarlık düzeyine yükseltme görevi” konularının işlendiği görülmektedir.

3. 1982 Yılı Sonrasında Hazırlanan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programlarında Atatürkçülük ve Türk Kültürü Konuları

29.3.1982 tarih ve 2109 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan ve 1982–1983 öğretim yılı başından itibaren uygulamaya konulan Din ve Ahlak Bilgisi dersinin programında Din ve Ahlak öğretiminin genel amacı aşağıdaki gibi belirtilmiştir (MEB, 1982, s.155):

Temel eğitim ve ortaöğretimde öğrenciye Türk milli eğitim politikası doğrultusunda, genel amaçlarına, ilkelerine ve Atatürk’ün laiklik ilkesine uygun, din, İslam dini ve ahlak bilgisi ile ilgili yeterli temel bilgi kazandırmak; böylece Atatürkçülüğün, milli birlik ve beraberliğin, insan sevgisinin dini ve ahlaki yönden pekiştirilmesini sağlamak, iyi ahlaklı ve faziletli insanlar yetiştirmektir.

Programda verilen “Din ve Ahlak Bilgisi öğretiminin ilkeleri arasında Türk Kültürü ve Atatürkçülük ile ilgili olarak iki ilkenin yer aldığı görülmektedir. Bu ilkeler şunlardır (MEB, 1982, s.156):

- Örf, adet ve geleneklerimizle milli değerlerimiz daima göz önünde tutulacak ve dinin milleti oluşturan önemli unsurlardan biri olduğu benimsenilecektir.
- Ders konuları daima Atatürk ilkeleri ile bütünleştirilecektir.

Yukarıda belirtilen ilkeler doğrultusunda hazırlanan programın içeriğinde Atatürkçülük ve Türk Kültürü konularına oldukça geniş yer verilmiştir. Programda verilen Atatürkçülük ve Türk Kültürü konularına ilişkin amaç/kazanım, içerik ve öğretim yöntemleri Tablo 7’de görülmektedir.

Tablo 7

1982 Yılı Din ve Ahlak Bilgisi Dersi Programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü Konuları

Konu	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntem ve Araçları
Atatürkçülük	-Milli benliğimize ve dinimizin ana kaynaklarına dayalı din ve millet şuurunu kavramak, bunu Atatürkçülükle birleştirmek, vatandaşlarına, din kardeşlerine, insanlığa ve bütün varlıklara karşı saygı, sevgi ve şefkat duymak.	(Lise 1 konuları) -Atatürk’ün ahlaka ilişkin görüşleri -“Milli seciye” kavramı ve Atatürk -Atatürk’ün devlete karşı görevlerimiz konusu ile ilgili görüşleri (Lise 2 konuları) -Atatürk’ün Örf-adet konusu ile ilgili düşünceleri -Atatürk’ün çalışma ile ilgili güzel sözleri (Lise 3 konuları) Atatürk ve Dinimiz -Atatürk’ün dinimiz ve laiklikle ilgili görüşleri -Laiklik nedir? -Atatürk’ün laiklik anlayışı	-

		-Atatürk'ün dinimizle ilgili görüşleri -Atatürk'ün adalet ve ahlak konusundaki sözleri	
Türk Kültürü	-Tarih boyunca Türklerin İslam'a hizmetlerini bilmek, veya savunmasında ve milli konularda Türklerin tarih boyunca geliştirip olgunlaştırdığı hamaset duygusunu benimsemek.	(Lise 1 konuları) -Türklerin İslam'dan önceki dinsel inançları -Türklerde "ehlibeyt" sevgisi (Lise 2 konuları) -Türk geleneğinde iş ve ticaret ahlakı (Lise 3 konuları) -Türk-İslam Kültür ve Uygarlığı -İslam'da din bilimleri ve Türk bilginleri - Müslüman Türklerde sanat ve edebiyat	-

1982 Din ve Ahlak Bilgisi programında genel olarak Atatürkçülük ve Türk Kültürü ile ilgili konuların üniteler içine dağıtıldığı, bunun yanında lise 3. sınıf konuları içerisinde ise "Türk-İslam Kültür ve Uygarlığı" ve "Atatürk ve Dinimiz" isimlerinde müstakil ünitelerin de olduğu göze çarpmaktadır.

1982 Din Bilgisi ve Ahlak dersi programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü konuları ile ilgili amaçlar ve içerik verilmekle birlikte bu amaçlara ulaşmak ve içeriği vermek için herhangi bir öğretim yöntem ve tekniğine ve kullanılacak araçlara değinilmemiştir.

Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulu Başkanlığının 8.5.1986 tarih ve 16 sayılı kararıyla "Atatürkçü nesiller yetiştirmek amacı ile ve inkılâplarının sistemli ve düzenli bir şekilde verilmesini sağlamak üzere" öğretim programlarına ve ders kitaplarına Atatürkçülükle ilgili konuların aktarılması kararlaştırılmış ve bu karar 30.6.1986 tarih ve 2212 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanmıştır (MEB, 1986, s.201).

1986 yılında öğretim programlarına ve ders kitaplarına aktarılan Atatürkçülük ve Türk Kültürü konularına ilişkin amaç/kazanım, içerik ve öğretim yöntemleri Tablo 8'de görülmektedir.

Tablo 8

1986 Yılında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programına Eklenen Atatürkçülük ve Türk Kültürü Konuları

Konu	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntem ve Araçları
Atatürkçülük	-Milli benliğimize ve dinimizin ana kaynaklarına dayalı din ve millet şuurunu kavramak, bunu Atatürkçülükle	(Lise 1 konuları) -Atatürk'ün Hayatı -Atatürk'ün fikir hayatı -ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE ÖZELLİK TAŞIYAN ÖNEMLİ YAKLAŞIMLAR	-Okuma parçası şeklinde verilecek

	birleştirmek, vatandaşlarına, din kardeşlerine, insanlığa ve bütün varlıklara karşı saygı, sevgi ve şefkat duymak.	-Taassupsuzluk -Devletin taassubu etkisiz hale getirmesi -Taassubun zararları -Cehaletten kaçınma <u>(Lise 2 konuları)</u> -ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE ÖZELLİK TAŞIYAN ÖNEMLİ YAKLAŞIMLAR -Taassupsuzluk -Cehaletten kaçınma <u>(Lise 3 konuları)</u> -ATATÜRK'ÜN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ VE ÇEŞİTLİ YÖNLERİ -Sanatseverliği -ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE ÖZELLİK TAŞIYAN ÖNEMLİ YAKLAŞIMLAR -İnsan sevgisi ve evrensellik -Diğer milletlerin din, örf ve adetlerine saygı -Kin ve nefret yerine iyilik, güzellik ve doğruluk -Taassupsuzluk -Cehaletten kaçınma -ATATÜRK İLKELERİ -Laiklik -Din nedir ve diğer müesseselerle ilişkileri -Laikliğin genel esasları ve temel amaçları -Atatürkçü düşüncede laiklik kavramı -Dini istismar ve taassup konularında Atatürk'ün düşüncesi -İslam dini felsefesi içinde laikliğin yeri -Atatürk ve İslam dini	-Konu bir metinle verilecek -Okuma parçası şeklinde verilecek -Okuma parçası şeklinde verilecek
Türk Kültürü	-Tarih boyunca Türklerin İslam'a hizmetlerini bilmek, veya savunmasında ve milli konularda Türklerin tarih boyunca geliştirip olgunlaştırdığı hamaset duygusunu benimsemek.	<u>(Lise 1 konuları)</u> -Milli Tarih, Milli Ahlak, Milli Eğitim, Milli Kültür -Milli ahlaka uygun hareket milli birliği sağlar <u>(Lise 2 konuları)</u> -Milli Tarih, Milli Ahlak, Milli Eğitim, Milli Kültür -Ahlakın kaynağı millettir -Milli ahlaka uygun hareket milli birliği sağlar <u>(Lise 3 konuları)</u> -Milli Tarih, Milli Ahlak, Milli Eğitim, Milli Kültür -Ahlakın kaynağı millettir -Milli ahlaka uygun hareket milli birliği sağlar -Türk milli eğitiminin önemi	-Okuma parçası şeklinde verilecek -Okuma parçası şeklinde verilecek -Okuma parçası şeklinde verilecek

-Milli ahlakımız medeni esaslara
ters düşmez.

Tablo 8’de görüldüğü üzere 1982 programı içerisinde 1986 yılında Atatürkçülük ve Türk Kültürü ile ilgili yeni konular eklenmiştir. Ancak bu konuların verilmesinde faydalanılacak öğretim yöntem ve tekniği olarak sadece okuma parçalarının işlenmesi tavsiye edilmiş, detaylı bir açıklama yapılmamıştır.

1982 yılında uygulanmaya başlanan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi programı 13.4.1992 tarih ve 2356 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan programla değiştirilmiştir (Acar, 2006, s.13).

1992 tarihli Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin programında Din ve Ahlak öğretiminin genel amacı aşağıdaki gibi belirtilmiştir (MEB, 1992, s.220):

İlköğretim ve ortaöğretimde öğrenciye Türk milli eğitim politikası doğrultusunda, genel amaçlarına, ilkelerine ve Atatürk’ün laiklik ilkesine uygun, din, İslam dini ve ahlak bilgisi ile ilgili yeterli temel bilgi kazandırmak; böylece Atatürkçülüğün, milli birlik ve beraberliğin, insan sevgisinin dini ve ahlaki yönden pekiştirilmesini sağlamak, iyi ahlaklı ve faziletli insanlar yetiştirmektir.

Programda verilen “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretiminin ilkeleri arasında Türk Kültürü ve Atatürkçülük ile ilgili olarak iki ilkenin yer aldığı görülmektedir. Bu ilkeler şunlardır (MEB, 1992, s.221):

-Örf, adet ve geleneklerimizle milli değerlerimiz daima göz önünde tutulacak ve dinin milleti oluşturan önemli unsurlardan biri olduğu benimsenilecektir.

-Ders konuları daima Atatürk ilkeleri ile bütünleştirilecektir.

Yukarıda görüldüğü üzere 1982 programının genel amaçları ve Türk Kültürü ve Atatürkçülük ile ilgili ilkeleri 1992 programında da aynen kabul edilmiştir.

1992 programının içeriğinde bulunan Atatürkçülük ve Türk Kültürü ile ilgili konular da 1982 yılı programıyla aynıdır. Aslında 1992 programının yeni bir program olduğunu söylemek zordur. Sadece 1982 programında bulunan “*Ahlak ve Sorumluluk, Mutluluk, Yeryüzündeki Dinler ve İslam Dini*” ünitelerinin çıkarıldığı, bu konular dışında Atatürkçülük ve Türk Kültürü ile ilgili konular da dâhil olmak üzere diğer konularda herhangi bir değişiklik yapılmadığı görülmektedir.

Ayrıca programda, 30.6.1986 tarih ve 2212 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine ait Atatürkçülük ile ilgili konuların yürürlükte olduğu belirtilmektedir (MEB, 1992, s.235):

Yukarıdaki konuların ders kitaplarında nasıl işlendiğine örnek olarak Talim ve Terbiye Kurulunun 16.4.1993 Tarih ve 108 sayılı kararıyla 5 yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 1. Dönem ders kitabından bazı örnekler verilebilir. Örneğin “Atatürk’ün Ahlakla İlgili Görüşleri” başlığı altında Atatürk’ün Türk aydınlarına seslenirken şöyle dediği belirtilmiştir (Pakdil, Müftüoğlu ve Gündüz, 1996, s.83):

“Aydınların görevleri son derece büyüktür. Hiç bir ulus yoktur ki, ahlak temellerine dayanmadan yücelsin”.

Aynı ders kitabında “Milli Seciye Kavramı ve Atatürk” konu başlığı altında Atatürk’ün “mili seciye” kavramıyla “milli ahlak” sözcüğünü eş anlamlı olarak kullandığı ve Atatürk’e göre “milli seciye”nin bir milletin toplumsal varlığının ve nizamının garantisi olduğu belirtilmektedir (Pakdil, Müftüoğlu ve Gündüz, 1996, s.88-89).

Aynı program doğrultusunda hazırlanan ve MEB Talim ve Terbiye Kurulunun 13.8.1993 gün ve 389 sayılı kararıyla 1993-1994 öğretim yılından itibaren beş yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilen, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 2. Dönem ders kitabında “Atatürk’ün Örf ve Adetler Konusuna İlişkin Görüşleri” başlığı altında Atatürk’ün şu sözlerine yer verilmiştir (Çetin, Öcal ve Algül, 1995, s.93):

“Her milletin kendisine mahsus örf ve adetleri, kendine göre milli özellikleri vardır. Hiçbir millet aynen diğer bir milletin taklitçisi olmamalıdır. Çünkü böyle bir millet, ne taklit ettiği milletin aynı olabilir, ne de kendi milliyeti içinde kalabilir.”

Aynı ders kitabında “Atatürk’ün Çalışma ile İlgili Güzel Sözleri” konu başlığı altında ise Atatürk’ün şu sözlerine yer verilmiştir (Çetin, Öcal ve Algül, 1995,s.135):

“Herhangi bir şahsın yaşadıkça memnun ve mes’ud olması için lazım gelen şey, kendisi için değil, kendisinden sonra gelecekler için çalışmaktır... Hayatta tam zevk ve saadet, ancak gelecek nesillerin varlığı, şerefi ve saadeti için çalışmakta bulunabilir.”

1998 yılına gelindiğinde ise Talim ve Terbiye Kurulunun 27.4.1998 tarih ve 64 sayılı kararı ile ortaöğretim kurumlarının öğretim programları ile ders kitaplarında yer alması gereken “Atatürkçülükle ilgili konular” tekrar belirlenmiştir. Talim ve Terbiye Kurulunun 24.4.1986 tarih ve 95 sayılı, Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulunun 8.5.1986 tarih ve 16 sayılı kararları ile kabul edilen “Atatürkçülükle ilgili konulardaki ortaöğretim kurumlarının öğretim programları ile ders kitaplarına ait bölümleri” ise yürürlükten kaldırılmıştır (MEB, 1998, s.587).

1998–1999 öğretim yılından itibaren öğretim programları kapsamında derslerde işlenmesi kararlaştırılan Atatürkçülükle ilgili konular Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9

1998 Yılında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programına Eklenen Atatürkçülük ile İlgili Konular

Konu	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntem ve Araçları
Atatürkçülük		<p>(Lise 1 konuları)</p> <ul style="list-style-type: none">* “Din ve Ahlak” ünitesinde;-Atatürk’ün ahlaka ilişkin görüşleri-Taassubun zararları-Devletin taassubu etkisiz hale getirmesi-Cehaletten kaçınma-Milli seciye kavramı ve Atatürk* “Devlete Karşı Görevlerimiz” ünitesinde;- Kanunlara saygı-Vergi vermek-Askere gitmek-Seçimlere katılmak-Atatürk’ün konu ile ilgili görüşleri <p>(Lise 2 konuları)</p> <ul style="list-style-type: none">* “Milli Birlik ve Beraberlik” ünitesinde;-Vatanın bölünmezliği-Devlet ve millet bütünleşmesi* “Örf-Adet” ünitesinde;-Atatürk’ün konu ile ilgili görüşleri* “Çalışmak ve Üretici Olmak” ünitesinde;-Atatürk’ün çalışmayla ilgili güzel sözleri <p>(Lise 3 konuları)</p> <ul style="list-style-type: none">* “Atatürk ve Dinimiz” ünitesinde;-Laiklik nedir?-Atatürk’ün laiklik anlayışı-Atatürk’ün dinimizle ilgili görüşleri* “Adalet, Ahlak ve Din” ünitesinde;-Atatürk’ün adalet ve ahlak ile ilgili sözleri	

Programın açıklamalar bölümünde öğretim programında yer alan ve 9.10. ve 11. sınıflar için yukarıda belirtilen konuların, aynı zamanda “Atatürkçülükle ilgili konular” arasında yer almakta olduğu belirtilmiştir. Dersin alan bilgisi kapsamında yer aldığı için burada hedef ve davranışlar yazılarak ele alınmayan bu konuların, Din kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin programı içerisinde ele alınıp işlenmeye devam edilmesi, program değişikliklerinde de bu konuların devamlılığının sağlanması tavsiye edilmiştir (MEB, 1998, s.595).

Tablo 9’da görüldüğü üzere 1998 yılından itibaren programa konulan “Atatürkçülükle ilgili konular” aslında 1992 programındaki konularla ve dolayısıyla da 1982 programındaki konularla hemen hemen aynıdır. Ancak 1986 yılında programa konulan Atatürkçülükle ilgili konuların bir kısmının programa yeni eklenen konular arasında da olduğu bir kısmının ise yeni konular arasında yer almadığı görülmektedir.

1992 tarihli program Talim ve Terbiye Kurulunun 21.3.2005 tarih ve 16 sayılı kararıyla uygulamadan kaldırılmış yerine yeni Ortaöğretim 9.10.11 ve 12 sınıflar Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programının 2005–2006 öğretim yılından itibaren uygulanması bildirilmiştir (MEB, 2005a, s. 242).

Yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde hazırlanan 2005 programının vizyonu belirtilirken Atatürkçülük ve Türk Kültürü ile ilgili ifadeler de yer verildiği görülmektedir. Bu ifadeler şunlardır (MEB, 2005b, s.11);

- 21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsemiş, temel demokratik değerlerle donanmış, insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen, sosyal katılım becerileri gelişmiş;
- Millî, ahlâkî, insanî ve kültürel değerleri benimseyen, beden, zihin, ahlâk, ruh, duygu bakımından dengeli ve sağlıklı gelişen; üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir.

2005 programının genel amaçları arasında ise aşağıdaki iki amacın Atatürkçülük ve Türk Kültürü ile ilgili olduğu göze çarpmaktadır (MEB, 2005b, s.15);

- Türklerin İslâm uygarlığına yaptığı katkıların farkında olur
- Laikliğin din ve vicdan özgürlüğünün garantisi olması gerektiğini benimser.

Bu programdaki Atatürkçülük ve Türk Kültürü konularına ilişkin amaç/kazanım, içerik ve öğretim yöntemleri Tablo 10’da görülmektedir.

Tablo 10

2005 Yılı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü Konuları

Konu	Amaç/Kazanım	İçerik	Öğretim Yöntem ve Araçları
Atatürkçülük	Genel olarak laikliği doğuran nedenleri anlayarak laik devletin toplumun bütün kesimlerinin inanç ve davranış özgürlüğünü tanıdığını kavrar. Din ve vicdan özgürlüğünün güvencesinin laiklik	<i>Öğrenme Alanı: Din ve Laiklik</i> <i>(Lise 1 konuları)</i> Ünite: Laiklik ve Din 1. Din Bireyi Esas Alır. 2. Laikliği Doğuran Nedenler 3. Laik Devlet 4. Laiklik Din ve Vicdan Özgürlüğünün Güvencesidir. 5. Atatürk’ün Laiklik Anlayışı	-Laiklik kavramını tanımlar, Atatürk’ün laiklik anlayışı ile ilgili sözlerini araştırarak sunu hazırlar. -Laik devletin birey ve toplumun din ve vicdan özgürlüğünün korunmasındaki rolünü ifade eden bir zihin haritası oluşturulur.

olduğunun farkına varır.

Öğrenme Alanı: Ahlak ve Değerler
Ünite: Değerler ve Aile
4.5.Milli Seciye Kavramı ve Atatürk

-Atatürk'ün örf, adet ve ahlâkla ilgili sözleri araştırılır. Bu sözlerdeki mesajların neler olabileceği tartışılır

Atatürk'ün dini vazgeçilmez bir kurum olarak görmesinin nedenlerini ve dinin yozlaştırılması ve istismarına karşı çıkmasının nedenlerini açıklar.

(Lise 2 konuları)

Ünite: Atatürk ve Din
1. Atatürk'e Göre Din Vazgeçilmez Bir Kurumdur.
2. Atatürk Dinin Yozlaştırılmasına Karşıdır.
3. Atatürk'ün İslâmiyet ve Hz. Peygamberle İlgili Sözleri
Okuma Metni: Taassubun Zararları

-Atatürk'ün "Din lüzumlu bir müessesedir. Dinsiz milletlerin devamına imkân yoktur. Yalnız şurası var ki din Allah ile kul arasındaki bağılıktır. Softa sınıfının din simsarlığına müsâade edilmemelidir..." sözünden ne anlaşıldığı hakkında konuşulur.

-Atatürk'ün "Taassup bilgisizliğe dayanır, binâenaleyh taassubu olan cahildir. İlim her zaman ve her yerde bilgisizliği alt eder. O hâlde halkı aydınlatmak gerekir." sözü tahtaya yazılarak sınıfta değerlendirilir.

-Atatürk'ün İslâm dinî ve Hz. Muhammed ile ilgili sözleri araştırılarak sınıf panosu oluşturulur

Atatürk'ün Diyanet İşleri Başkanlığı kurdurduğunun, Türkçe meal ve tefsir yazdığının, hutbeleri Türkçeleştirdiğinin farkına varır.

(Lise 3 konuları)

Ünite: Atatürk ve Cumhuriyet Dönemi Din Hizmetleri
1. Diyanet İşleri Başkanlığı
1.1. Kuruluşu
1.2. Din Görevlileri
2. Dinî Yayınlar
2.1. Türkçe Tefsir ve Meâl Çalışmaları
2.2. Türkçe Hadis Kitabı Çalışması
3. Hutbelerin Türkçe Okunması
Okuma Metni: "Atatürk'ün Balıkesir Hutbesi"

-Taassubun ne olduğu ve Atatürk'ün taassupla ilgili sözleri sınıfta sunulur ve değerlendirilir.

-Atatürk'ün Diyanet İşleri Başkanlığı kurdurması, Türkçe tefsir, hadis, meal çalışmaları ve hutbelerin Türkçe okunması ile ilgili bilgiler toplanır.

-Atatürk'ün Balıkesir Hutbesi okunur ve değerlendirilir.

Atatürk'ün dinin doğru anlaşılmasına verdiği önemi ve bu amaçla din eğitimi ve öğretiminin okulda verilmesini istemesinin ve uzman din bilginlerine önem vermesinin sebeplerini açıklar.

(Lise 4 konuları)

Ünite: Atatürk ve Din Öğretimi
1. Atatürk'ün Dinin Anlaşılmasına Verdiği Önem
2. Atatürk'ün Okulda Din Öğretimine Verdiği Önem
3. Atatürk'ün Din Bilginlerine Verdiği Değer

-Atatürk'ün din öğretimi ile ilgili sözleri ve hatıraları öğrenciler tarafından sınıfta getirilerek değerlendirilir.

-"Yarım doktor candan, yarım hoca dinden eder." sözü çerçevesinde Atatürk'ün uzman/nitelikli din bilginlerine verdiği

		önemi vurgulayan bir kompozisyon yazdırılır.	
		-Öğrencilere “Dininizi hangi nitelikteki kimselerden öğrenmek istersiniz?” şeklinde soru yöneltilir, alınan cevaplar balık kılçığına yazılır	
Türk Kültürü	Türklerin İslâm'ı niçin ve nasıl benimsediklerini, İslâm anlayışlarının oluşmasında etkili olan tarihsel şahsiyetleri ve Türklerin İslâm medeniyetine katkılarını açıklar.	<p><i>Öğrenme Alanı: Din Kültür ve Medeniyet</i></p> <p><u>(Lise 1 konuları)</u></p> <p>Ünite: Türkler ve Müslümanlık</p> <ol style="list-style-type: none">1. Türklerin Müslüman Oluşu2. Türklerde İslâm Anlayışının Oluşmasında Etkili Olan Şahsiyetler<ol style="list-style-type: none">2.1. Ebû Hanife2.2. Mâturidî2.3. Şafî2.4. Eş'arî2.5. Ahmet Yesevî2.6. Ahî Evran2.7. Hacı Bektaş Veli2.8. Mevlânâ2.9. Yunus Emre2.10. Hacı Bayram Veli3. Türklerin İslâm Medeniyetine Katkıları <p><i>Öğrenme Alanı: Ahlak ve Değerler</i></p> <p>Ünite: Değerler ve Aile</p> <ol style="list-style-type: none">4. Toplumunu Birleştiren Temel Değerler<ol style="list-style-type: none">4.1. Vatan ve Ülkü Birliği4.2. Bayrak ve İstiklâl Marşı	<p>-Tarih kitapları ve ansiklopedilerden Türklerin İslâm öncesi inançları ve Müslüman olma süreçleri ile ilgili araştırma yapılır, sınıfta paylaşılır.</p> <p>-Türklerde din anlayışının oluşmasında etkili olan önderlerle ilgili bilgi ve belgeler araştırılır</p> <p>-Türklerin İslâm uygarlığı içerisindeki yerini ve katkısını içeren powerpoint sunusu hazırlanır.</p> <p>-Türklerde İslâm anlayışının oluşmasında etkili olan tarihî şahsiyetlerin fikirleri araştırılarak ön bilgi sahibi olunur.</p>

Tablo 10’da görüldüğü üzere; 2005 yılı Din Kültür ve Ahlak Bilgisi dersi programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü konularına önemli ölçüde yer verilmiştir. Özellikle Atatürkçülük konusu liselerin her sınıfında “*Din ve Laiklik*” öğrenme alanı içerisinde birer ünite olarak işlenmiştir. Bu üniteler 9. sınıfta “*Laiklik ve Din*”, 10. sınıfta “*Atatürk ve Din*”, 11. sınıfta “*Atatürk ve Cumhuriyet Dönemi Din Hizmetleri*” ve 12. sınıfta “*Atatürk ve Din Öğretimi*” üniteleridir. Türk Kültürü ile ilgili olarak ise sadece 9. sınıfta “*Din, Kültür ve Medeniyet*” öğrenme alanı içerisinde “*Türkler ve Müslümanlık*” ünitesinin yer aldığı görülmektedir.

2005 programının daha önceki programlardan çok daha detaylı olarak hazırlandığı, sadece içeriğin verilmesiyle yetinilmeyip bu içerikle öğrencilerin ne gibi kazanımlar elde

edeceği ve bu kazanımlara ulaşmak için belirlenen içeriğin ne gibi öğretim yöntemleri ve etkinliklerden faydalanılarak verileceği de programda belirtilmiştir. Önceki programlarda amaçlar ve öğretim yöntemlerine ya hiç yer verilmemiş, ya da kısa bir iki cümleyle verilmiştir. Örneğin; 1986 yılında programa eklenen “Atatürkçü düşüncede özellik taşıyan önemli yaklaşımlardan taassupsuzluk” konusu için “okuma parçası şeklinde verilecektir” açıklaması yapılırken, 2005 programında aynı konu için Atatürk’ün “*Taassup bilgisizliğe dayanır, binâenaleyh taassubu olan cahildir. İlim her zaman ve her yerde bilgisizliği alt eder. O hâlde halkı aydınlatmak gerekir.*” sözünün tahtaya yazılarak sınıfta değerlendirmesinin yapılması tavsiye edilmiştir.

Yukarıdaki konuların ders kitaplarında nasıl işlendiğine örnek olarak Talim ve Terbiye Kurulunun 25.12.2008 Tarih ve 263 sayılı kararıyla 2008-2009 öğretim yılından itibaren 5 yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilen Ortaöğretim 11. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders kitabından bazı örnekler verilebilir. Örneğin “Türkçe Tefsir ve Meal Çalışmaları” başlığı altında Atatürk’ün şu sözlerine yer verilmiştir (Kızılkaya, 2010, s.112):

“Türkler dinlerinin ne olduğunu bilmiyorlar. Bunun için Kur’an Türkçe olmalıdır.”

“Türk, Kur’an’ın arkasında koşuyor fakat onun ne demek istediğini anlamıyor, içinde neler var bilmiyor ve bilmeden tapınıyor. Benim maksadım, arkasından koştuğu kitapta neler olduğunu Türk anlasın.”

Aynı ders kitabında “Hutbelerin Türkçe Okunması” başlığı altında Atatürk’ün şu sözlerine yer verilmiştir (Kızılkaya, 2010, s.114):

“Hutbeden maksat halkın aydınlatılması ve doğru yolun gösterilmesidir, başka bir şey değildir....Hutbe okuyanın, her halde halkın kullandığı dili kullanması şarttır.”

Son olarak ise Talim ve Terbiye Kurulunun 30.12.2010 tarih ve 329 sayılı kararıyla Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programında 2011-2012 öğretim yılında uygulanmak üzere değişiklik yapılması kararlaştırılmıştır.

2010 programı incelendiğinde programda bazı değişikliklerin olduğu, 2005 programındaki bazı konuların verildikleri sınıfların değiştirildiği, bazı konuların kaldırıldığı, yerlerine yeni konuların eklendiği görülmekle birlikte, Atatürkçülük ve Türk Kültürü ile ilgili konuların içeriğinde herhangi bir değişikliğe gidilmediği görülmektedir. Sadece lise 1. sınıflarda işlenen “Türkler ve Müslümanlık” ünitesinin adı “İslamiyet ve Türkler” olarak değiştirilmiş fakat ünitenin içeriği aynı kalmıştır (MEB, 2010, s.67).

Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen veriler ışığında, içerikte genellikle yer aldığı görülen Türk Kültürüne ilişkin konuların süreç içerisinde niteliksel ve niceliksel olarak farklılaştığı söylenebilir. Atatürkçülük ile ilgili konulara ise 1982 yılına kadar geçen sürede sadece 1978

Ahlak dersi programında yer verildiği, 1982 yılından sonra yapılan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi programlarında ise oldukça geniş yer verildiği görülmüştür.

1982 yılı öncesinde biri 1967 diğeri de 1976 yılında olmak üzere 2 defa Din Bilgisi dersi programı hazırlandığı görülmektedir. Her iki programda da Atatürkçülük ile ilgili olarak hiçbir konu işlenmemiştir. 1967 programında Türk Kültürü ile ilgili olarak herhangi bir amaç belirtilmemiş ancak programın açıklamalar kısmında konuyla ilgili 2 madde yer almıştır. Lise 1. sınıf içeriğinde Türk Kültürü ile ilgili konular bulunmaktadır. Lise 2. sınıf içeriğinde ise Türk Kültürü ile ilgili olarak hiçbir konuya yer verilmemiştir. Bu programda Din Bilgisi dersi lise 3. sınıflarda verilmemektedir. 1976 programında ise lise 1. sınıf konuları aynı kalmakla birlikte, Din Bilgisi dersinin ilk defa konduğu lise 3. sınıfların içeriğinde de Türk Kültürüne ilişkin konuların yer aldığı dikkati çekmektedir. 1976 programında Türk Kültürü ile ilgili amaçlara da yer verilmiştir. Her iki programda da Türk Kültürü konularının hangi öğretim yöntemleri ve araçları kullanılarak verileceğine ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır.

1982 yılı öncesinde 1974, 1975, 1976 ve 1978 yıllarında olmak üzere 4 defa Ahlak dersi programının hazırlandığı görülmektedir. Atatürkçülük ile ilgili olarak sadece 1978 Ahlak dersi programında “*Atatürk’ün söylevlerinde ahlak değerleri*” konusunun işlendiği tespit edilmiştir. Atatürkçülük ile ilgili konuların aksine, 1978 yılı programı dışında bütün programlarda Türk Kültürü ile ilgili konulara önemli ölçüde yer verilmiştir. Her üç programda da aynı amaçlar ve aynı öğretim yöntem ve araçları verilmiş, ancak içeriklerinde bazı küçük değişiklikler yapılmıştır. 1974 programında Türk Kültürü ile ilgili konulara daha sonraki programlara göre daha az yer verildiği, 1975 programında ise konuların artırıldığı görülmektedir.

1975 programında, lise 1. sınıflarda verilen içerik bir ünite azaltılmış ve böylece programdan kaldırılan ünite içerisinde verilen “*Milli değerlere saygı (Töre, gelenekler vb.)*” konusu 1976 programında kendine yer bulamamıştır. Ayrıca lise 2. sınıflarda verilen derslerin içeriğinde Türk Kültürü ile ilgili hiçbir konu görülmezken, 1975 yılı programında lise 2. sınıfta işlenen konuların yeni programda lise 3. sınıflarda verildiği görülmektedir. 1978 yılı Ahlak dersi programında ise, daha önceki programlarda bulunan Türk Kültürüne ait bütün konular çıkarılmıştır.

1982 yılından itibaren iki ders Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi olarak birleştirilmiştir. Dersin öğretim programı içeriğinde Atatürkçülük ve Türk Kültürü konularına oldukça geniş yer verilmiştir.

1982 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü ile ilgili konuların üniteler içine dağıtıldığı, bunun yanında lise 3. sınıf konuları içerisinde ise

“Türk-İslam Kültür ve Uygarlığı” ve “Atatürk ve Dinimiz” isminde müstakil ünitelerin de olduğu göze çarpmaktadır. Programda Atatürkçülük ve Türk Kültürü konuları ile ilgili amaçlar ve içerik verilmekle birlikte bu amaçlara ulaşmak ve içeriği vermek için herhangi bir öğretim yöntem ve tekniğine ve kullanılacak araçlara değinilmemiştir.

1982 programı içerisinde 1986 yılında Atatürkçülük ve Türk Kültürü ile ilgili yeni konular eklenmiştir. Ancak bu konuların verilmesinde faydalanılacak öğretim yöntem ve tekniği olarak sadece okuma parçalarının işlenmesi tavsiye edilmiş, detaylı bir açıklama yapılmamıştır. 1992 programında ise Atatürkçülük ve Türk Kültürü konularıyla ilgili herhangi bir değişiklik görülmemektedir.

1998 yılından itibaren programa konulan “Atatürkçülük ile ilgili konular” ın aslında 1992 programındaki konularla ve dolayısıyla da 1982 programındaki konularla hemen hemen aynı olduğu görülmüştür.

2005 yılı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi programında Atatürkçülük ve Türk Kültürü konularına önemli ölçüde yer verilmiştir. Özellikle Atatürkçülük konusu liselerin her sınıfında “Din ve Laiklik” öğrenme alanı içerisinde birer ünite olarak işlenmiştir.

2005 programında Türk Kültürü ile ilgili olarak sadece 9. sınıfta “Din Kültür ve Medeniyet” öğrenme alanı içerisinde “Türkler ve Müslümanlık” ünitesinin yer aldığı görülmektedir. 2010 programında ise lise 1. sınıflarda işlenen “Türkler ve Müslümanlık” ünitesinin adı “İslamiyet ve Türkler” olarak değiştirilmiş fakat ünitenin içeriği aynı kalmıştır.

Din derslerinin cumhuriyetin ilanından günümüze kadar izlediği süreç incelendiğinde dinle ilgili tüm derslerin öncelikle liselerin, daha sonra da sırasıyla ortaokul ve ilkokulların programlarından kademeli olarak çıkarıldığı görülmektedir. 1949 yılına gelindiğinde “Gençliğin anaya-babaya saygısızlığı” ve “komünizm tehlikesine karşı bir korunma tedbiri” olarak din dersleri okul programlarına girmeye başlamıştır (Öcal 1998, s.260). Ancak günümüze kadar yapılan programlar incelendiğinde az çok bütün programlara “Türk Kültürü” ile ilgili konular eklenerek dini bilgiler yanında Türk kültürü ve İslamiyet arasındaki ilişkiye de yer verilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Programların içeriklerinde yer alan “Türk Kültürü” ile ilgili konular incelendiğinde ise konuların günün gerektirdiği şekilde düzenlendiği, Türkiye’nin içinde bulunduğu siyasi ve sosyal durumun “Türk Kültürü” ile ilgili konularda değişikliklere neden olduğu dikkati çekmektedir. Örneğin 1967 yılı “Din Bilgisi” programında sadece Türklerin İslam dininin yayılmasına yaptıkları katkılar bağlamında bir içerik bulunmaktadır. Oldukça çalkantılı geçen 1970’li yıllarda hazırlanan programlarda ise “*Milli benliğimize dayalı din ve millet şuuru vermek*” amacıyla Türk gelenekleri, milli değerlere saygı, Türk-İslam ahlakı, Türklerde

demokrasi anlayışı” gibi konulara daha geniş yer verilmiştir. Aynı şekilde, 1978 yılında “Ahlak” dersinden Türk Kültürü konularının çıkarılması ve 1982 yılından itibaren “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi” dersi içeriğine Atatürkçülük konuları ile birlikte Türk Kültürü konularının tekrar konulması ve sonraki bütün programlarda Atatürkçülük ve Türk Kültürü konularının geniş yer alması Türkiye’nin içinden geçtiği şartların programlara yansımaları olarak görülebilir.

2005 yılı programı içeriğinde İslam anlayışının oluşmasında etkili olan Ebu Hanife, Şafii, Maturudi, Hacı Bektaş Veli gibi şahsiyetlerin tanıtılması, vatan ve ülkü birliğinin işlenmesi de programların günün koşullarına göre nasıl şekillendiğine verilebilecek diğer bir örnektir.

Kaynaklar

Acar, A. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi Dersi Müfredatlarının Mukayesesi (1949-2000)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Akyüz, Y. (1999). *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1999’a)*, Genişletilmiş 7. Baskı. İstanbul: Alfa Basım Yayım.

Bahçekapılı, M. (2010). *Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Öğrencilerin Dini Duygu, Düşünce ve Davranışları Üzerindeki Etkisi (İstanbul Avrupa Yakası Örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çetin, O., Öcal, M. & Algül, H. (1995). *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 2. Dönem*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Gürtaş, A. & Uzunpostalcı, M.(1968). *Din Bilgisi I-II*. İstanbul: İrfan Yayınevi.

Kızılkaya, Y. (2010). *Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 11*. İstanbul: Batu Yayıncılık.

Meb (1967). *Tebliğler Dergisi*. 30(1475), 371-372.

Meb (1974). *Tebliğler Dergisi*. 37(1798), 301-308.

Meb (1975). *Tebliğler Dergisi*. 38(1853), 393-403.

Meb (1976). *Tebliğler Dergisi*. 39(1900), 336-340.

Meb (1978). *Tebliğler Dergisi*.41(2003), 455-456.

Meb (1982). *Tebliğler Dergisi*.45(2109), 155-161.

Meb (1986). *Tebliğler Dergisi*.49 (2212), 239.

Meb (1992). *Tebliğler Dergisi*.55(2356), 231-235.

- Meb (1998). *Tebliğler Dergisi*.61(2488), 587-596.
- Meb (2005a). *Tebliğler Dergisi*.68(2571), 242.
- Meb (2005b). *Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9,10,11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara.
- Meb (2010). *Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9,10,11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara.
- Mert, A.B. & Bahçacı, Ç. (1995). *Türkiye’de Din Eğitimi*. Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayını.
- Öcal, M. (1998). Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*,7 (7), 241-268.
- Öcal, M. (1999). Cumhuriyet Döneminde İlk, Orta ve Yüksek Öğretimde Din Öğretimi. Unan, F. & Hacaloğlu, Y. (Ed.), *Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi*.(ss.309-343), Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Öztürk, Ş. (2000). Cumhuriyet Döneminde Ülkemizde Din Eğitim-Öğretimini Düzenleyen Yasalar ve Din Eğitim-Öğretim Kurumları. *Diyanet*, 113. <http://www.diyandergisi.com/diyand-dergisi-17/konu-287.html> adresinden 02.03.2011 tarihinde indirilmiştir.
- Pakdil, N., Müftüoğlu, A.S. & Gündüz, Ü. (1996). *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi I*, İstanbul: Kaya Matbaacılık.
- Yılmaz, Y. (2005). Türkiye’de Din Eğitimi. *Köprü* , 89 <http://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&YaziNo=659> adresinden 02.03.2011 tarihinde indirilmiştir.

Extended Abstract

Introduction

It is known that there have been various changes in school curricula after the law that was accepted on March 3, 1924. One of these changes is the omission of all religious courses from high school curricula. Religious courses could again take place in high school curricula in 1967.

According to the new declaration, Religious Knowledge courses could be given to all high school students attending in the first and second grades from the beginning of 1967-1968 academic year. The students willing to attend Religious Knowledge courses could enroll for these courses one hour a week non-scheduled on condition that they obey the principle of secularism as stated in the constitution. Religious Knowledge courses were included in the curriculum one year later; however, they could be offered to third year students only after 9 years.

Apart from Religious Knowledge courses, Ethics courses were also offered in the curricula in 1974-1975 academic year, beginning from the fourth grades of primary schools to second grades of high schools. These courses were obligatory and were offered one hour a week. In 1976-1977 academic year, Religious Knowledge courses were also offered to third graders of high schools.

Religious Knowledge courses and Ethics courses were joined together as “Religious Culture and Ethics” course in 1982 and included in the curriculum as obligatory courses for all students, starting from the fourth grades of primary schools. They were offered 2 hours a week in primary and secondary schools, but one hour a week in high schools.

The 1982 curriculum was revised in 1992 and applied until 2005. It was exchanged with the new curriculum that was developed based on the constructivist approach in 2005. Some new revisions were made in the curriculum in 2010 and it started to be applied in 2011-2012 academic year. Various changes have also been introduced in the purposes, contents, suggested teaching methods, and materials during the historical process.

To the best knowledge of the authors, there is not enough research conducted on the topics related to Kemalism and Turkish Culture included in the curricula of “Religious Culture and Ethics” course. Therefore, it is believed that this study may be an informative study and a resource for the researchers to have an understanding of how and to what extent the topics related to Kemalism and Turkish Culture was taught in high schools.

Purpose

In this study, high school curricula of “Religious Knowledge”, “Ethics” and “Religious Culture and Ethics” courses are going to be analyzed in terms of the subjects related to Kemalism and Turkish Culture, beginning from the year 1967.

Method

A qualitative research model, Document analysis was applied in this study. In order to reach the required data, the curricula of “Religious Knowledge”, “Ethics” and “Religious Culture and Ethics” courses that had been prepared since 1967 were analyzed in terms of the subjects related to Kemalism and Turkish Culture

Results

In the light of the data collected, it is possible so say that the subjects related to Turkish Culture generally have taken place in the school curricula but have changed quantitatively and qualitatively. It was seen that the subjects related to Kemalism were not included in the curricula before 1982 except for the Course curriculum introduced in 1978. It

was also determined that they were included widely in all high school curricula of Religious Culture and Ethics courses after 1982.

It was seen that two different curricula had been prepared for Religious Knowledge course before 1982, one in 1967 and the other one in 1976. There were no subjects related to Kemalism in these curricula. In 1967 curriculum, Religious Knowledge courses were included in the 1st and 2nd grades of high schools but the aim of the course was not stated. The subjects related to Turkish Culture only took place in contents of the 1st grade course. In this curriculum, there was not a Religious Knowledge course for the third grade students of high schools. In 1976 curriculum, the subjects for the first grades remained the same and new subjects related to Turkish Culture were included for the third grades. In this curriculum, the aims of the course were also stated. However, teaching approaches and materials regarding these subjects were not indicated in either of these curricula.

Four different curricula were prepared for Ethics course in 1974, 1975, 1976, and 1978. It was identified that there had been only one subject related to Kemalism named “*Moral values in Atatürk’s speeches*” in the curriculum of 1978. There were not any subjects about Kemalism in the previous curricula. However, the subjects related to Turkish Culture could take place significantly in all three curricula except for 1978 curriculum. The aims, teaching methods and materials stated in all of these three curricula were the same, but some little changes were made in the contents. In 1974 curriculum, subjects related to Turkish Culture were relatively less than 1975 and 1976 curricula.

In 1975 curriculum, one of the units was removed and thus the subject “*Respect to the national values (customs, traditions etc.)*” which was included in this unit could not take place in 1976 curriculum. In addition, no subjects related to Turkish Culture were taught to second grade students and these subjects that took place in second grade Ethics course continued to be taught to the third grade students according to 1976 curriculum. Finally, all subjects about Turkish Culture were excluded in 1978 curriculum.

In the curriculum of the subjects related to Kemalism and Turkish Culture 1982 as introduced by Religious Knowledge and Ethics course were distributed in different units. Furthermore, there were independent units named “*Atatürk and Our Religion*” and “*Turkish-Islamic Culture and Civilization*” among the subjects for the third grades. Although the aims and contents related to Kemalism and Turkish Culture were provided, no teaching methods and materials were suggested to realize these aims.

In 1986, some new subjects related to Kemalism and Turkish Culture were included in the curriculum. However, only reading passages were suggested as a method of teaching

these subjects and no more explanations were provided. No changes were made about Kemalism and Turkish culture in 1992 curriculum. The subjects related to Kemalism that were included in the curriculum in 1998 were, in fact, nearly the same as the subjects included in 1992 curriculum and 1982 curriculum.

The subjects related to Kemalism and Turkish Culture were widely included in 2005 curriculum. One unit on Kemalism was included in the curriculum of each grade. The titles of these units are as follows: Secularism and Religion, Atatürk and Religion, Atatürk and Republican Period Religious Services, Atatürk and Religious Education. In 2005 curriculum, there was only one unit named “Turks and Islam” on Turkish culture and it was included in the curriculum of first grade course. This unit was renamed as “Islamic Religion and Turks” in 2010 curriculum.